

Sr. Ramon Valls: Vós heu dit la paraula clau: *manifestació*. Mireu, si us plau, el paràgraf 142 de l'*Enciclopèdia* de Hegel. Ho diu bastant clar, per bé que massa lacònicament. Hi ha realitats excepcionalment bones, anomenades per ell de manera emfàtica *Wirklichkeiten* (terme que traduïm habitualment per "realitats efectives", diferenciant-les així de les realitats brutes o *Realitäten*), les quals són modèliques o paradigmàtiques. Les realitats efectives o eficaces són manifestatives perquè la seva exterioritat sensible revela o manifesta la seva adequació a l'essència interior. Transparenten, per dir-ho així, l'essència. Manifesten la forma ideal, perquè la realitzen. Són com han de ser. El seu acte (*energeia*) és el seu fi (*entelecheia*).

Ara bé, tot el matí estem parlant de "representació". Ho ha fet també el senyor Forteza: els noms són representants de quelcom representat (concepte, cosa) no immediatament present. Són signes d'una cosa significada. I això ho declaraven els escolàstics definint "signe" com una cosa que essent coneguda condueix al coneixement d'una *altra cosa* (*res quae cognita ducit in cognitionem alterius rei*). El fum, com exemple de signe natural, ens fa saber, deien, que hi ha foc sense veure'l realment; el re-presenta doncs. Però Hegel, amb la seva noció de manifestació, reelabora aquesta tradició tot cridant l'atenció sobre una classe de coses que són signes privilegiats perquè no ens porten al coneixement d'una *altra cosa*, sinó del significat d'ella mateixa, de la seva essència interior immanent. No representen una essència amagada o d'un altre món (l'*eidos* platònic), sinó que transparenten el seu *propri* concepte. Si dels primers en podem dir signes per *alteritatem*, de la realitat efectiva hegeliana n'hem de dir signes per *identitatem*. Així com en la tradició teològica, el Crist transfigurat era considerat signe idèntic a la divinitat, i com en la tradició platònica una noia maca, un atleta en l'acte de la cursa, eren vistos com realitats sensibles, sí, però esplendents i belles, perquè aquells cossos es manifesten com ben proporcionats o ideals, així també en la realitat social i política hi ha realitats efectives, institucions que realitzen la seva essència i finalitat. I així com davant la cursa d'un coix, la cursa de l'atleta ens resulta normativa, de manera

semblant davant un govern tirànic, un Estat que garanteix i promou llibertat es mostra com adequat. La primera realitat és defec-tuosa, perquè la comparem amb la segona, modèlica. És doncs idea en el món, diu Hegel.

És clar, per tant, que aquest concepte de manifestació és clau en l'epistemologia hegeliana i ho és també en la seva aplicació a la teoria social i política. Resol el problema de la "cosa-en-si" kantiana, sempre desconeguda perquè no sabem si les nostres representacions li són adequades. Però hi ha coses en aquest món sensible, pensa Hegel, que són manifestatives o, dit kantiana-ment, *noümeniques* o intel·ligibles (la llibertat i les seves obres) les quals es manifesten com essent allò que han de ser. La transició entre Kant i Hegel en aquest camp l'havia iniciat Schiller entenent la bellesa com "llibertat en la sensibilitat" connectant aquesta concepció amb la teoria de la sublimitat que els idealistes llegien en el tractat *Sobre el sublim* de l'autor neoplatònic conegut com el pseudo Longí. Hegel transporta aquestes maneres de contemplar les realitats estètiques a les ètiques. La inspiració és llunyanament platònica (negant aristotèlicament, per descomptat, el caràcter separat de les idees), però l'aspecte que ara voldria subratllar rau en la transició des de la lògica de l'ésser a la lògica de l'essència, dins la qual el concepte de manifestació n'és el cim. Resumim: el bell és proporcionat, el sublim no; és desmesurat. Doncs bé, la transició de l'ésser a l'essència la fa la lògica hegeliana mitjançant el concepte de desmesura. El creixement de la mesura trenca la proporció i passa a desmesura. Ens trobem aleshores en la sublimitat, *sub-limine*, això és, en el punt més elevat d'aquest món on toca el cel de les idees. Però Hegel creu amb Aristòtil que les idees no resideixen al cel, sinó que com essències de les coses es troben en elles mateixes com llur intel·ligibilitat interna. Hem passat així, a través del sublim o desmesurat, des de l'ésser a l'essència.

La relació de tota aquesta reelaboració especulativa de conceptes molt tradicionals amb la qüestió sobre la llei ha de ser ara patent. Si concepte *versus* representació, si manifestació *versus* fenomen sensible, equivalen a transparència *versus* opacitat, el diamant ens ofereix una bona metàfora del que volem dir. Un diamant sense màcula és perfectament transparent. El veiem sencer mirant-lo per una sola cara. D'un sol cop veiem el tot i les seves

facetes particulars, i això és el que Hegel diu del concepte: la forma intel·ligible, fruit de l'acte lliure, és la totalitat idèntica als seus moments constitutius, els transparenta sense confondre'ls. Una bona llei, per tant, ha de ser conceptual i, si ho és, farà present una norma universal no abstracta, la qual es farà present en les particularitats que la realitzen. Manifestarà la idea.